

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) ผู้วิจัยได้นำแนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นแนวทางในการศึกษาพฤติกรรมการบริโภคอาหารปลอดภัยของประชาชนจังหวัดสตูล ผู้วิจัยดำเนินการตามลำดับต่อไปนี้

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
 - 2.1 ลักษณะของเครื่องมือ
 - 2.2 ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ
 - 2.3 การหาคุณภาพเครื่องมือ
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ศึกษาครั้งนี้ คือ ประชาชนที่ตั้งครัวเรือนอยู่ในจังหวัดสตูล จำนวน 77,850 ครัวเรือน

กลุ่มตัวอย่าง

แม่บ้านที่ตั้งครัวเรือนอยู่ในจังหวัดสตูล ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบในการเลือกซื้ออาหารและการประกอบอาหาร ครัวเรือนละ 1 คน จำนวน 397 คน ในกรณีครัวเรือนที่สุ่มได้ไม่มีแม่บ้าน ก็ใช้วิธีสุ่มครัวเรือนที่อยู่ใกล้เคียงจนได้กลุ่มตัวอย่าง

1. ขนาดของกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ เป็นแม่บ้านที่ตั้งครัวเรือนอยู่ในจังหวัดสตูล ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบในการเลือกซื้ออาหารและ การประกอบอาหาร ครัวเรือนละ 1 คน จำนวน 397 คน ซึ่งได้มาจากการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูป Yamane (จักรกฤษณ์ ตำราญใจ, 2544) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และค่าความคลาดเคลื่อน 5%

2. การเลือกกลุ่มตัวอย่าง ใช้การสุ่มหลายขั้นตอนดำเนินตามลำดับดังนี้

- 2.1 สุ่มตำบลจากทุกอำเภอในจังหวัดสตูลที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 7 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอท่าแพ อำเภอกวนโดน อำเภอกวนกาหลง อำเภอละงู อำเภอทุ่งหว้า และอำเภอมะนัง โดยสุ่มทุกอำเภอเท่า ๆ กัน คือ อำเภอละ 2 ตำบล รวมทั้งหมด 14 ตำบล
- 2.2 สุ่มหมู่บ้านจาก 14 ตำบล โดยสุ่มตำบลเท่า ๆ กันด้วยวิธีการจับฉลากแบบไม่คืนที่ คือ ตำบลๆ ละ 2 หมู่บ้านรวมทั้งสิ้น 28 หมู่บ้าน
- 2.3 สุ่มครัวเรือนจาก 28 หมู่บ้าน โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับฉลากแบบไม่คืนที่ เพื่อหาแม่บ้าน ครัวเรือนละ 1 คนได้จำนวน 397 ครัวเรือน
- 2.4 หาสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างจากประชากรในครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในจังหวัดสตูล
- 2.5 แต่ละหมู่บ้านสุ่มตัวอย่างแบบง่ายโดยการจับฉลากตามจำนวนที่คำนวณสัดส่วนได้

การคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างในแต่ละหมู่บ้านได้ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{กลุ่มตัวอย่างในแต่ละหมู่บ้าน} &= \frac{\text{ครัวเรือนของแต่ละหมู่บ้าน จำนวนตัวอย่าง (397)}}{\text{ครัวเรือนทั้งหมด (1470)}} \\ \text{ตัวอย่างเช่น หมู่ที่ 3} &= \frac{144 \times 397}{6,470} \\ &= 9 \text{ ตัวอย่าง} \end{aligned}$$

สำหรับหมู่บ้าน ๆ ก็มีวิธีการคำนวณขนาดตัวอย่างตามตัวอย่างนี้ ซึ่งจากการคำนวณสัดส่วนตัวอย่างในแต่ละหมู่บ้าน ได้จำนวนตัวอย่างดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนครัวเรือนกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนจำแนกตามอำเภอ ตำบลและหมู่บ้านที่สุ่ม
ตัวอย่างในจังหวัดสตูล 6,470 ครัวเรือน

อำเภอ	ตำบล	จำนวน ครัวเรือน	หมู่ที่ /บ้าน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
เมือง	เจ๊ะบิลัง	144	หมู่ 3 ปาเต๊ะ	9
		171	หมู่ 6 ปาเต๊ะเหนือ	10
	เกตรี	164	หมู่ 3 เกตรี	10
		259	หมู่ 5 วังเพนียด	16
ท่าแพ	แปะระ	182	หมู่ 2 ควนโทะ๊ะ	11
		168	หมู่ 3 เกาะไทร	10
ท่าแพ	ท่าเรือ	275	หมู่ 1 วังปริง	17
		169	หมู่ 4 แปะระใต้	10
ละงู	ปากน้ำ	554	หมู่ 4 ตะโล๊ะไฮ	33
		225	หมู่ 1 บ่อเจ็ดลูก	14
	ละงู	304	หมู่ 12 ในเมือง	18
		142	หมู่ 18 โลกพะยอม	9
ทุ่งหว้า	นาทอน	241	หมู่ 3 ช่องไทร	15
		187	หมู่ 4 วังตง	11
	ป่าแก่บ่อหิน	129	หมู่ 5 สะพานวา	8
		199	หมู่ 1 ป่าแก่บ่อหิน	12
มะนัง	นิคมพัฒนา	274	หมู่ 7 ผัง 13, 15, 18	16
		207	หมู่ 5 ผัง 47, 50	12
	ป่าลัมพัฒนา	190	หมู่ 8 ป่าลัมทองฯ	11
ควนกาหลง	ควนกาหลง	274	หมู่ 5 มะนังใต้	16
		456	หมู่ 1 ห้วยน้ำดำ	27
	ทุ่งนุ้ย	382	หมู่ 9 วังผาสามัคคี	23
		224	หมู่ 1 ควนบ่อทอง	14
		237	หมู่ 10 ควนเรือ	14

ตาราง 1 (ต่อ)

อำเภอ	ตำบล	จำนวนครัวเรือน	หมู่ที่/บ้าน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
ควนโดน	ควนโดน	257	หมู่ 2 สะพานเคียน	15
		228	หมู่ 5 คูสน	14
	ย่านซื่อ	251	หมู่ 6 บ้านป็นจอร์	15
		121	หมู่ 3 เขาน้อย	7
รวม		6,470		397

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามโดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของประชากรกลุ่มตัวอย่าง ประชาชนในจังหวัดสตูล ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ลักษณะคำถามเป็นแบบเติมคำและเลือกตอบ จำนวน 4 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับอาหารปลอดภัย ลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) มี 4 ระดับ คือ ได้รับมาก ได้รับปานกลาง ได้รับน้อย ไม่ได้รับเลย จำนวน 15 ข้อ

เกณฑ์การให้คะแนนและการแปลความหมาย

แบบสอบถามการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับอาหารปลอดภัย มีทั้งข้อความที่แสดงลักษณะทางบวก และทางลบ มีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

	ข้อความทางบวก	ข้อความทางลบ
ได้รับมาก	3	0
ได้รับปานกลาง	2	1
ได้รับน้อย	1	2
ไม่ได้รับเลย	0	3

การแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับอาหารปลอดภัยแบ่งออกเป็น 3 ระดับ โดยใช้เกณฑ์ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 2.5 – 3.00 หมายถึง มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับอาหารระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 1.5 – 2.49 หมายถึง มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับอาหารระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 0.1 – 1.49 หมายถึง มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับอาหารระดับน้อย

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารปลอดภัย ลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) มี 4 ระดับคือ ปฏิบัติเป็นประจำ ปฏิบัติบ่อย ปฏิบัติบางครั้ง ไม่เคยปฏิบัติ
ข้อความมีทั้งทางบวกและทางลบ จำนวน 42 ข้อ

เกณฑ์การให้คะแนนและการแปลความหมาย

แบบสอบถามพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารปลอดภัย มีทั้งข้อความที่แสดงลักษณะทางบวกและทางลบ มีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

	ข้อความทางบวก	ข้อความทางลบ
ปฏิบัติเป็นประจำ สัปดาห์ละตั้งแต่ 5 ครั้ง	3	0
ปฏิบัติบ่อย สัปดาห์ละ 3-4 ครั้ง	2	1
ปฏิบัติบางครั้ง สัปดาห์ละ 1-2 ครั้ง	1	2
ไม่เคยปฏิบัติ	0	3

การแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารปลอดภัย แบ่งออกเป็น 5 ระดับ โดยอาศัยโค้งปกติ (Normal Curve) ซึ่งมีหลักเกณฑ์ดังนี้

$\bar{x} + 3 \text{ S.D.}$	=	มีพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารปลอดภัยระดับดีมาก
$\bar{x} + 2 \text{ S.D.}$	=	มีพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารปลอดภัยระดับดี
$\bar{x} \pm 1 \text{ S.D.}$	=	มีพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารปลอดภัยระดับปานกลาง
$\bar{x} - 2 \text{ S.D.}$	=	มีพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารปลอดภัยระดับไม่ค่อยดี
$\bar{x} - 3 \text{ S.D.}$	=	มีพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารปลอดภัยระดับไม่ดี

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การหาความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่านตรวจสอบความสมบูรณ์ของเนื้อหาแล้วนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขแล้วถือว่ามีความตรงตามเนื้อหาแล้วนำผลการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิมาคำนวณหาดัชนีความ

สอดคล้อง (IOC: Item-Objective Congruency Index) ระหว่างจุดประสงค์ เนื้อหา และพฤติกรรม การบริโภคอาหารปลอดภัย

วิธีหาค่า IOC ของเครื่องมือวัดผู้วิจัยจะนำเครื่องมือวัดที่สร้างขึ้นมาให้ผู้ทรงคุณวุฒิหรือเชี่ยวชาญ แต่ละท่านตรวจสอบและให้คะแนนรายข้อตามดุลยพินิจของผู้ทรงคุณวุฒิโดยการให้คะแนนรายข้อ ของผู้ทรงคุณวุฒินั้นจะมี 3 ค่าคือ

ค่า +1 คือ ผู้ตรวจสอบแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นสามารถใช้วัดค่าตัวแปรที่จะศึกษาได้

ค่า 0 คือ ผู้ตรวจสอบไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นสามารถใช้วัดค่าตัวแปรที่จะศึกษาได้หรือไม่

ค่า -1 คือ ผู้ตรวจสอบแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นไม่สามารถใช้วัดค่าตัวแปรที่จะศึกษาได้

เมื่อได้ผลคะแนนจากผู้ทรงคุณวุฒิครบทุกท่านแล้ว ให้นำข้อมูลที่ได้มาทำการคำนวณตาม สูตรหาค่าดัชนีความสอดคล้อง ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

IOC หมายถึง ดัชนีความสอดคล้อง

R หมายถึง ค่าคะแนนรายข้อตามดุลยพินิจของผู้ตรวจสอบหรือผู้ทรงคุณวุฒิ

N หมายถึง จำนวนผู้ตรวจสอบหรือผู้ทรงคุณวุฒิ

ผลที่ได้จากการคำนวณนั้นควรมีค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่าหรือเท่ากับ +0.5 ขึ้นไปจึง จะถือว่าเป็นข้อคำถามที่สามารถนำไปใช้งานได้ แต่หากค่า IOC น้อยกว่า +0.5 และผู้วิจัยอาจมีความ จำเป็นต้องใช้ข้อคำถามนั้น อาจทำได้โดยให้ผู้วิจัยทำการพัฒนาปรับปรุงข้อคำถามนั้นให้เหมาะสม ตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิที่ทำการตรวจสอบ

ผลการคำนวณหาดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Item-Objective Congruency Index) ของเครื่องมือวัด ได้ค่า IOC เท่ากับ 1 จำนวน 41 ข้อ และค่า IOC เท่ากับ 0.6 จำนวน 1 ข้อ ได้แก่ ข้อ 39 คือ การรับประทาน อาหารรสเค็มมาก

การวิเคราะห์หาความเที่ยงของแบบสอบถาม (Reliability) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของ ครอนบาช (Cronbach's Alpha Coefficient) โดยการทดลองใช้แบบสอบถาม (Try Out) ที่ผ่านการตรวจสอบ โดยผู้ทรงคุณวุฒิแล้วปรับปรุงแก้ไข แล้วนำไปทดลองใช้กับกลุ่มคล้ายตัวอย่างได้แก่ ประชาชน ตำบล ท่าแพ อำเภอท่าแพ จังหวัดสตูล เจาะจงผู้ที่ เป็นแม่บ้าน จำนวน 15 คน และตำบล อูโดเจริญ อำเภอ ควนกาหลง เจาะจงผู้ที่ เป็นแม่บ้านจำนวน 15 คนรวม 30 คน กำหนด ค่าระดับความเที่ยงที่สามารถ ยอมรับได้หรือค่าความเที่ยงของเครื่องมือที่จะนำไปใช้ได้ตั้งแต่ 0.7 (บุญใจศรีสถิตนรากร, 2547) ซึ่งผลการตรวจสอบความเที่ยงแบบสอบถามการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับอาหารปลอดภัย ได้ค่า

สัมประสิทธิ์ความเที่ยงเท่ากับ 0.83 และพฤติกรรมการบริโภคอาหารปลอดภัยได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยง เท่ากับ 0.88

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey research) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการบริโภคอาหารปลอดภัยของประชาชนในจังหวัดสตูล โดยมีรายละเอียดในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. สุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้
2. ทำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยถึงสำนักงานสาธารณสุขอำเภอทุกแห่ง ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอควนโดน อำเภอควนกาหลง อำเภอมะนัง อำเภอท่าแพ อำเภอทุ่งหว้า และอำเภอละงู เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูล กับประชาชนที่พักอาศัยอยู่ในเขตรับผิดชอบของศูนย์สุขภาพชุมชนในแต่ละอำเภอ
3. ประสานงานกับศูนย์สุขภาพชุมชนเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์และขอความร่วมมือในการวิจัยครั้งนี้โดยร่วมกับสำนักงานสาธารณสุขอำเภอในแต่ละอำเภอ ผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถามและเก็บแบบสอบถามด้วยตนเองกับกลุ่มตัวอย่างที่พักอาศัยอยู่ในเขตรับผิดชอบของศูนย์สุขภาพชุมชนในแต่ละอำเภอตั้งแต่ เดือน ตุลาคม ถึง เดือนพฤศจิกายน 2553
4. หลังจากกลุ่มตัวอย่างได้รับแบบสอบถาม ผู้วิจัยให้เวลาทำแบบสอบถาม 1 สัปดาห์ จากนั้นผู้วิจัยจะดำเนินการเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืน ผู้วิจัยตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ของแบบสอบถาม หากพบว่าข้อมูลยังไม่ครบถ้วนผู้วิจัยจะสอบถามเพิ่มเติมจนครบถ้วนสมบูรณ์ หากยังไม่ได้รับแบบสอบถามคืนผู้วิจัยจะนัดเข้ามารับแบบสอบถามคืนภายใน 3 วันถัดไปและตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์เช่นเดียวกัน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ให้คะแนนตามผลการตอบแบบสอบถามแล้วทำการประมวลผลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยการใช้ วิเคราะห์ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้โดยคำนวณหาค่าร้อยละ
2. วิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมการบริโภคอาหารปลอดภัย จำแนกเป็น โดยรวมและรายข้อ โดยคำนวณหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)
3. วิเคราะห์ข้อมูลการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับอาหารปลอดภัยจำแนกเป็น โดยรวมและรายข้อโดยคำนวณหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

4. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลส่วนบุคคลกับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับอาหารปลอดภัยด้วยสถิติไคสแควร์ (Chi – square)
5. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการบริโภคอาหารปลอดภัยด้วยสถิติไคสแควร์ (Chi – square)
6. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ข้อมูลข่าวสารกับพฤติกรรมการบริโภคอาหารปลอดภัยด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient)

